

Félúton – 4PL a gyakorlatban

Európában ma még nincs olyan vállalat, amely teljes értékű 4PL-szolgáltató lenne. Ugyanakkor egyre növekszik azoknak a vállalatoknak a száma, amelyek hosszú távon hálózati integrátorokká nőhetnek ki magukat, és a 4PL-konceptió egyes részterületeit már ma is lefedik.

Az ellátási lánc irányítás (Supply Chain Management – SCM) koncepciója az utóbbi években sikeresen vonult be a menedzsment területére, különösen az ipari vállalatoknál.

Probléma lehet azonban a saját érdekeltségi rendszer kezelése, ha az ellentétben áll a teljes ellátási lánc optimális irányításával. A semleges viszelkedő rendszerintegrátorok iránti egyre nagyobb keresletre a megoldást a negyedik típusú logisztikai szolgáltatók (Fourth-Party-Logistics-Provider – 4PL) jelenthetik.

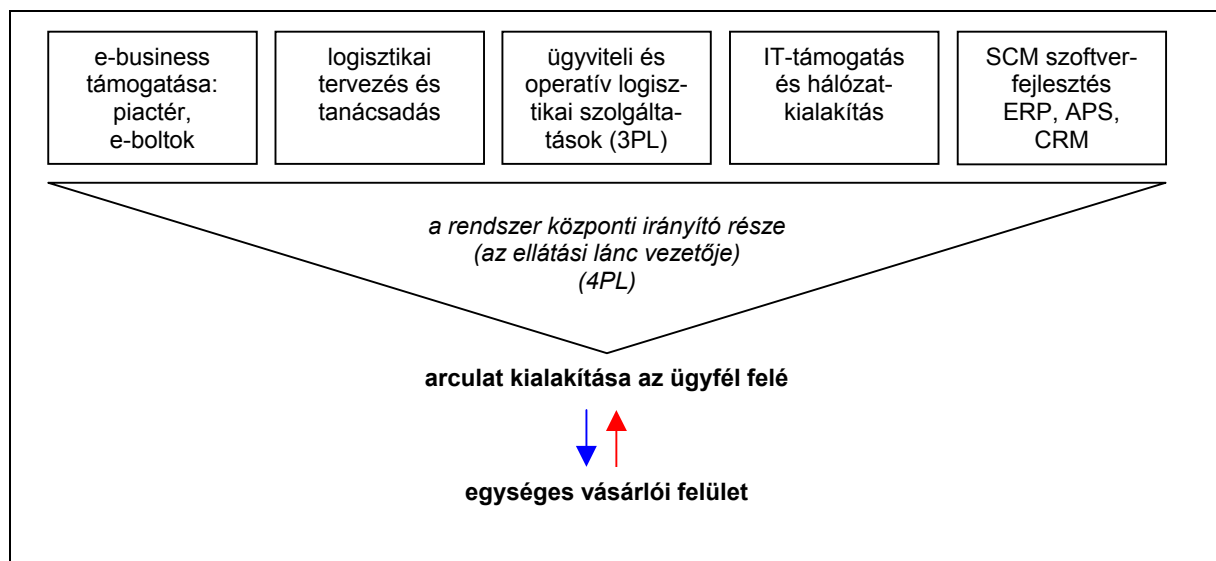
A jelenlegi szolgáltatók az ellátási lánc egyes részeit irányítják

A harmadik típusú logisztikai szolgáltatók (Third-Party-Logistics-Provider – 3PL) kínálatukat abba az irányba bővítették, hogy a hagyományos operatív logisztikai szolgáltatások mellett, mint a szállítás és a raktározás, egyéb kiegészítő szolgáltatásokat is nyújtanak, mint pl. a megrendelések kezelése és kapcsolattartás az ügyfelekkel, az információs és adatátviteli rendszerek üzemeltetése, valamint a logisztikai tervezés. Bár 3PL szolgáltatók már működnek nemzetközi szinten is, és ügyfelek számára hosszú távú, együttműködési szerződések keretében határokon túlnyúló szolgáltatásokat kínálnak, mégis szolgáltatásaik ma még rendszerint az ellátási láncnak csupán egyes részterületeire korlátozódnak, és nem szolgáltatnak optimális megoldást a teljes értékképzési láncon.

A negyedik típusú logisztikai szolgáltatók – meghatározás és követelményrendszer

A negyedik típusú logisztikai szolgáltató (4PL) átveszi a hálózati integrátor szerepét, és a hálózat műszaki és emberi erőforrásainak átfogó irányítását végzi. Az erőforrások, a technológiák és a tudásbázis bevonásával teljes körű megoldást nyújt az összetett hálózatok irányítására.

A meghatározás világosan mutatja, hogy egyetlen logisztikai szolgáltató semmiképp sem képes egy teljes körű rendszer megoldás valamennyi funkciójának ellátására. Sokkal hatékonyabb megoldás az olyan logisztikai szolgáltató hálózat kialakítása, amelynél az egész rendszerre vonatkozó optimális megoldást az egyes hálózati partnerek a saját szakterületükön nyújtott szolgáltatások összesítésével valósítják meg. A 4PL jelenti ennek a szolgáltatói hálózatnak a fejét (1. ábra). A 4PL egy vállalati hálózat vagy egy egész ágazat partnereként működik a vásárlási döntések tervezésében és a sikeresség ellenőrzésében, a szervezeti és műszaki kérdésekben való tanácsadásban, a szolgáltatók célirányos megválasztásában és összehangolásában, és a teljes körű megoldás bevezetésben és gondozásában.

1. ábra A 4PL feladatainak áttekintése

Számos út vezet a 4PL-hez

Kézenfekvő, hogy az SCM-megoldások kialakításában az ellátási láncban résztvevő partnerek vegyenek részt. Jelenleg a leggyakoribb az a megoldás, hogy gyártó vállalat alakítja ki a koncepciót – különösen igaz ez az SCM éllóvasára az autóiparra. A gyártó dominanciája, amely célkitűzéseinek és stratégiai terveik meghatározásakor csak korlátozottan veszi figyelembe a beszállítók érdekeit, rendszerint akadályozza a teljes rendszer optimumának elérését. A koncepció tehát zátonyra futhat az SCM-partnerek bizalmának hiányában. A szükséges IT-infrasturktúra összetettsége ágazati szinten bevezetett szoftveralkalmazások növekvő részarányát követeli meg, és ez rendszerint a gyártók szakterülete szerint megy végbe, ugyanakkor olyan speciális tudású szakemberekre van hozzá szükség, akik a vállalatoknál általában nem

állnak rendelkezésre. A teljes IT- és tranzakciós terület outsourcingjában erősödő tendencia figyelhető meg.

Amint az az Anderson Tanácsadó (Consulting) Vállalatnak (ma Accenture) a 4PL-ről alkotott néhány évvel ezelőtti véleményéből kitűnt, világos elképzelésük volt arról, hogy ki töltheti be a teljes értékképzési lánc rendszerintegrátorának szerepét. A vállalati tanácsadó – különösképpen a logisztikai tervezéssel és tanácsadással foglalkozó – vállalatok semlegességük, stratégiai fejlesztésekben való jártasságuk és sokéves projektkivitelezési tapasztala-

taik révén alkalmasnak tűnnek a teljes körű logisztikai és IT-koncepciók megvalósítására. Emellett részletes piaci rálátással, valamint a szoftverek és részben a saját IT-megoldások bevezetésében megfelelő tapasztalatokkal rendelkeznek.

Az IT-hozzáértés mint akadályozó tényező

A rendszerintegrátorok piacára a nagy stratégiai és IT-tanácsadó cégek mellett elsősorban az IT-szolgáltatók és a rendszerházak nyomulnak, amelyek ma az IT-infrastruktúra mellett egy egész sor tanácsadói és kiegészítő szolgáltatást is nyújtanak. Példa erre az IBM vállalat fejlődése, amely szerverek és személyi számítógépek gyártása mellett a világ vezető IT-tanácsadó cégévé nőtte ki magát. Más nagyobb gyártók is (különösképpen a Compaq-kal egyesített, egyre nagyobb Hewlett Packard IT-konzern) azon az úton vannak, amely ezt a fejlődési vonalat képviseli.

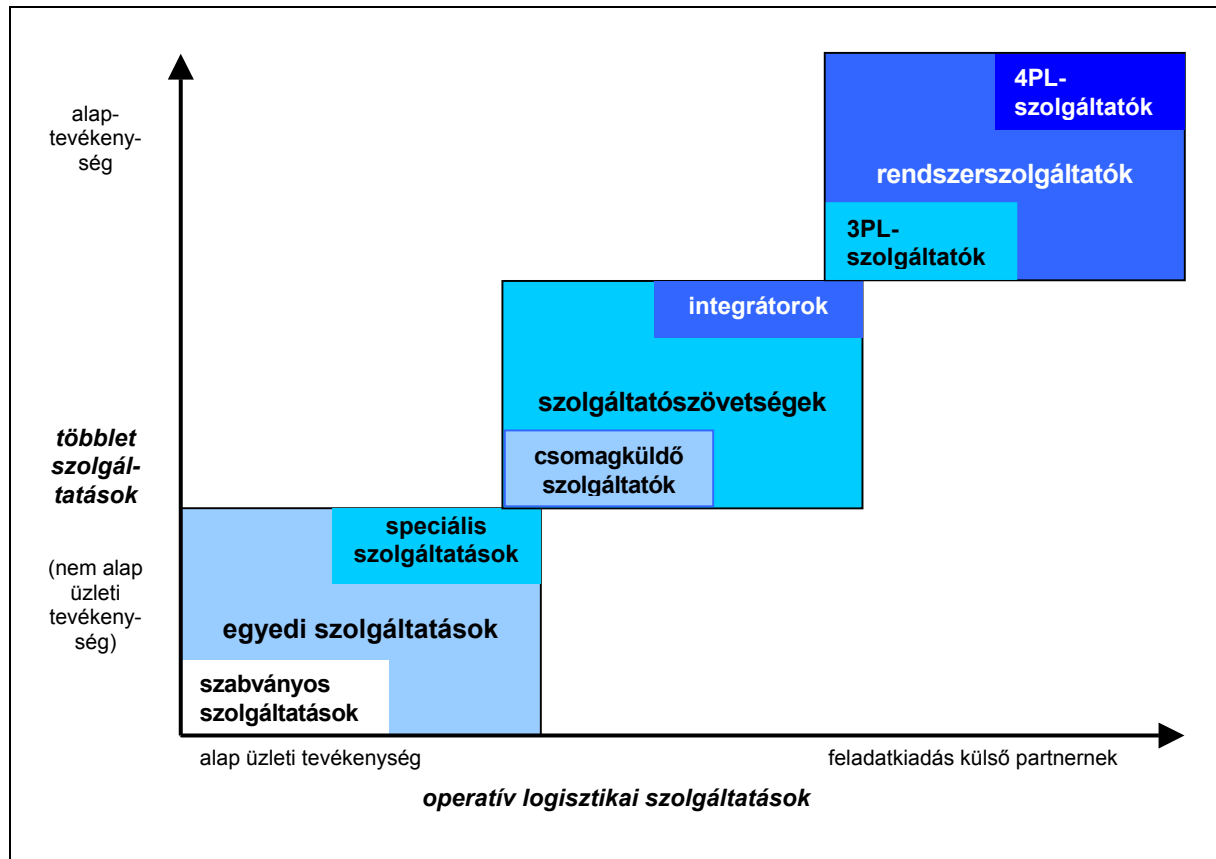
Különösen érdekes a 3PL fejlődése ebben a folyamatban. Sokan érdekeik veszélyeztetését látják az ő szemükben feleslegesnek tűnő közvetítő tanácsadók és az IT-szolgáltatók folyamatba való belépésével. Ahhoz, hogy a 4PL szerepkörét átvehessék, a megváltozott célkitűzéseknek megfelelően stratégiájukat új alapokra kell helyezniük. A 3PL-vállalatoknak 4PL-lé fejlődésé-

ben a visszahúzó erőt a logisztikai szolgáltatók (2. ábra) semlegességében való kételkedés jelenti. A saját erőforrások előnyben részesítése az állandó költségek csökkentése érdekében nem vezet mindig az ellátási lánc optimumának eléréséhez. További jelentős akadályt jelent a 4PL-nél szükségszerűen megvalósítandó IT-hozzáértés kiépítése. Itt az alapfeladat abban rejlik, hogy a piacon fellelhető IT-megoldások teljes körére kell rálátással rendelkezni, és képesnek kell lenni ezeknek a rendszereknek a bevezetésére és üzemeltetésére.

A posta saját IT-üzletágot alapozott meg

Csupán néhány, globális érdekeltségű 3PL-vállalat rendelkezik akkora erőforrás-tartalékkal, amely elegendő ahhoz, hogy önálló, vállalaton belüli

erőfeszítéssel ki tudja bővíteni tevékenégi körét. A saját erőforrások kitartó felépítésével, szoftveres és tanácsadó vállalatok bevonásával, illetve leányvállalati hálózat alapításával lehet létrehozni a megfelelő IT-, illetve tanácsadói tudásbázist. Így hozta létre pl. a Német Posta a World Net AG-t 2002. január 1-től, amely saját IT-szolgáltatásokat fejlesztett ki, és szolgáltat saját konzern szinten, de IT-tanácsadást nyújt külső vállalatoknak is IT-kérdésekben.

2. ábra A logisztikai szolgáltatók osztályozása

Más 3PL-vállalatok lemondanak saját IT-koncepció kialakításáról az integrátorok javára. Számos logisztikai szolgáltató számára túl nagy kockázatot rejtene magába IT- és szoftverfejlesztési terület nagyon nehéz versenykörnyezetébe való belépés. Csak kevés esetben lehetnek a saját fejlesztések versenyképesek a specializált technológiai vállalatok termékeivel. Azok a mai nehézségek, amelyek egyes szolgáltatóknál az IT területén fellépnek, rávilágítanak erre a problémakörre. Számos logisztikai szolgáltató ezért tevékenységét a szabványos megoldások bevezetésében nyújtott tanácsadásra, mint kiegészítő szolgáltatásra korlátozza. Így az olyan nagy 3PL-vállalatok, mint a

Kühne & Nagel International AG, a Penske Logistics és a Ryder Systems Inc. SCM-projektjeiket az i2 Technologies Inc. termékeire alapozzák.

Az együttműködés mint sikertényező

A nemzetközi technológiai és tanácsadói vállalatok együttműködése a logisztikai szoftverek területén valószínűleg sikerrel kecsegtető stratégiát jelent az IT- és a tanácsadói hozzáértés fejlesztése területén. Ez utóbbi együttműködések formájában vagy közös vállalkozások (joint ventures) alapításával valósítható meg. Ideális esetben valamennyi résztvevő egy közös társaságban integrálódik.

A tanácsadó cégek, IT-szolgáltatók, szoftverházak és logisztikai szolgáltatók hosszú távú együttműködésének és stratégiai szövetségének jelenleg megfigyelhető hulláma világossá teszi, hogy a megfelelő partnerek megválasztása a 4PL-fejlesztések során elütő sikertényezőt jelent. Az egyre szélesebb körű összefonódás célja azonban továbbra is egyes termékek és szolgáltatások minél szélesebb körű elterjesztése marad.

Éppen maga a szoftverágazat az, amelyben a termékek erősen tagolódott piacon való kifutásának időbeli alakulását csak nagy gyakorlattal és tapasztalattal lehet megtervezni. Jó példa erre a SAP és a Commerce One, vagy az i2 és az Ariba összefonódása. Ugyanakkor ezek a cégek a szövetség mellett egymás erős versenytársai is. Csak ritkán válnak ezek az együttműködések bensőséges kapcsolattá; csak akkor, ha az együttműködő partnerek szolgáltatási kínálata és növekedési tényezői nem fedik át egymást. A felmerülő problémákat már jó előre programozzák. Hogy milyen sikeres lehet mégis az együttműködés, azt jól szemlélteti az IBM és a SAP példája. Ezek a vállalatok nem utolsó sorban a szoros együttműködés eredményeképpen tudták megőrizni vezető pozíciójukat a piaci versenyben.

(Dr. Tokodi Jenő)

Baumgarten, H.: 4PL in der Praxis – Auf halbem Weg. = Logistik Heute, 2001. 11. sz. p. 36–38.

Wei Shi Lim: A lemons market? An incentive scheme to induce truth-telling in third party logistics provider. = European Journal of Operational Research, 125. k. 3. sz. 2000. p. 519–525.

Nemzeti Kutatás-nyilvántartási Rendszer

A Nemzeti Kutatás-nyilvántartási Rendszerről szóló 160/2001. (IX. 12.) Korm. rendelet (megjelent a Magyar Közlöny 2001/99. számában) megnyitotta az utat a közpénzekből finanszírozott magyarországi kutatási-fejlesztési projektek teljes körű, naprakész, egységes szerkezetű és informatikai háttérű nyilvántartásához, lekérdezéséhez és archiválásához. Az oktatási miniszter által felügyelt Nyilvántartási Rendszer – amellett, hogy lehetőséget teremt az állami K+F támogatások átláthatóságának növelésére, a párhuzamos támogatások kiszűrésére – elősegíti a magyarországi kutatási, fejlesztési eredmények hasznosítását, valamint a hazai és nemzetközi kutató szervezetek együttműködését.

Az adatszolgáltatók köre, az adatszolgáltatás tartalma

A Nyilvántartási Rendszer kötelező, valamint önkéntes jelleggel szolgáltatott adatokból épül fel. Kötelező az adatszolgáltatás minden olyan kutatást-fejlesztést végző szervezet számára, amely a szóban forgó kutatásához az államháztartás valamely alrendszeréből közpénzt használ fel. Az adatszolgáltatás ez esetben a támogató szervezeteken keresztül történik. A kutatásaikhoz közpénzt igénybe nem vevő szervezetek saját maguk, önkéntes alapon küldhetnek adatokat a Nyilvántartási Rendszer részére. A kormányrendelet részletesen meghatározza azon adatok körét, amelyeket az adatszolgáltatók a Nyilvántartási Rendszernek kötelesek megküldeni (illetve önkéntesen szolgáltathatnak). A magyar és angol nyelven azonos tartalommal megküldött adatok kiterjednek a kutatási téma azonosítására, tudományági besorolására, ráfordításaira, időtartamára és eredményeire. A kormányrendelet a kötelező adatszolgáltatás körében a 2002. január 1-je után megkötött kutatási-fejlesztési szerződésekre terjed ki. Az önkéntes adatszolgáltatás korábban megkezdett kutatásokra is vonatkozhat.

Adatkezelés, adatvédelem

A Nyilvántartási Rendszer adatkezeléssel és adatvédelemmel kapcsolatos feladatai összhangban vannak a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény előírásaival. Az adatszolgáltatók által megküldött közérdekű adatokat a működtető szervezet teljes körűen kezeli, és nyilvánosságra hozza. A személyes adatok kezelésére és nyilvánosságra hozatalára csak az érintettek előzetes hozzájárulása esetén kerül sor.

A Nyilvántartási Rendszer szervezete, működtetése

A Nyilvántartási Rendszerrel kapcsolatos feladatokat két szervezeti egység látja el; a rendszer kiépítését és működtetését a Budapesti Műszaki Egyetemen belül működő Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár munkatársai végzik, a nyilvántartásra épülő elemző és döntéselőkészítő tevékenység pedig az Oktatási Minisztérium Elemzési és Értékelési Osztálya köztisztviselőinek feladata.

Az adatszolgáltatás módja

Az adatszolgáltatás elektronikus úton és hagyományos módon történik. Az adatlapok letölthetők az alábbi címről:

<http://www.omikk.bme.hu/NKR/>

A Nyilvántartási Rendszerről tájékoztatás kérhető a BME OMIKK Nemzeti Kutatás-nyilvántartási osztályán **Dr. Tichy-Rács Ádám** osztályvezetőtől a **06(1)457-5343** telefonszámon, a **tichy@inf.omikk.bme.hu** e-mail címen vagy levélben, a **1011 Budapest, Gyorskocsi u. 5-7.** postacímen.